

تمایز بین دو سازه ی کنترلی: کاربردی از نظریه ی رفتار برنامه ریزی شده برای پرهیز از سوء مصرف مواد مخدر در نوجوانان

محمود طاووسی^۱ - علیرضا حیدرنیا^۲ - علی منتظری^۲ - فرهاد طارمیان^۴ - حسین اکبری^۵ - علی اصغر حائری^۶

چکیده

زمینه و هدف: هدف از این مطالعه تمایز بین دو سازه ی کنترلی خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده در کاربردی از نظریه ی رفتار برنامه ریزی شده، برای پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر در نوجوانان پسر در شهر تهران است.

روش تحقیق: با استفاده از پرسشنامه ای حاوی سازه های نظریه ی رفتار برنامه ریزی شده و با کاربرد سوالات مربوط به دو سازه ی کنترلی (خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده) و پس از تأیید روایی و پایایی آن، اطلاعات لازم از نمونه های پژوهش (۳۰۳ نوجوان پسر ۱۵ تا ۱۹ ساله ی مقطع دبیرستان شهر تهران) جمع آوری گردیده و تحلیل های آماری بر روی آنها انجام شد.

یافته ها: براساس نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، سوالات مربوط به سازه های کنترلی در پرسشنامه، در دو مؤلفه ی جداگانه استخراج شدند. این یافته نشان داد که این سوالات، دو عامل متفاوت را سنجیده و این دو عامل (خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده) از هم متمایزند. همچنین بر اساس نتایج تحلیل مسیر، نظریه ی رفتار برنامه ریزی شده (با حضور توأم دو سازه ی خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده)، نشان داده شد که این دو سازه از این حیث که در پیش بینی قصد رفتاری و رفتار متفاوت عمل می کنند نیز متمایز از یکدیگر هستند. به این ترتیب که، خودکارآمدی قوی ترین پیش بینی کننده ی قصد رفتاری ($\beta=0/29$) و کنترل رفتاری درک شده قوی ترین پیش بینی کننده رفتار ($\beta=0/36$) بودند.

نتیجه گیری: نتایج این مطالعه، سند علمی دیگری را مبنی بر متمایز بودن دو سازه ی خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده ارائه نمود.

کلید واژه ها: نظریه ی رفتار برنامه ریزی شده؛ سازه کنترلی؛ سوء مصرف مواد مخدر؛ نوجوانان

افق دانش؛ فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد (دوره ۱۵؛ شماره ۳؛ پاییز سال ۱۳۸۸)

پذیرش: ۱۳۸۸/۹/۲۴

اصلاح نهایی: ۱۳۸۸/۸/۲۶

دریافت: ۱۳۸۸/۲/۱

۱- دانش آموخته گروه آموزش بهداشت، دانشگاه تربیت مدرس

۲- نویسنده مسؤول؛ دانشیار، گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس

آدرس: تهران - دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده علوم پزشکی - گروه بهداشت

تلفن: ۰۲۱-۸۲۸۸۳۸۱۷ نمابر: ۰۲۱-۸۲۸۸۴۵۵۵ پست الکترونیکی: hidarnia@modares.ac.ir

۳- استاد، گروه سلامت روان، پژوهشکده علوم بهداشتی، جهاد دانشگاهی

۴- استادیار، گروه روان پزشکی، دانشکده پزشکی زنجان

۵- کارشناس ارشد جامعه شناسی، پژوهشگر گروه جامعه شناسی، دانشگاه شهید بهشتی

۶- کارشناس ارشد آمار، عضو هیأت علمی جهاد دانشگاهی